

اصیل و بی بدیل

گروه موسیقی

گزارش

محمدرضا شجریان، اول مهر ۱۳۱۹ در مشهد متولد شد. خواندن را از کودکی یا همان لحن کود کانه آغاز کرد. از کودکی، با توجه به استعداد و صدای خویش، تحت تعلیم پدر، که خود قاری قرآن بود، مشغول به پرورش صدای خویش شد. در سال ۱۳۳۱، برای نخستین بار، صدای تلاوت قرآن او از رادیو خراسان پخش شد. او در سال ۱۳۳۸ به دانش سرای مقدماتی در مشهد رفت و از همان سال برای نخستین بار با یک معلم موسیقی آشنا شد. پس از دریافت دیپلم دانش سرای عالی، به استخدام آموزش و پرورش درآمد و به تدریس مشغول شد و در این زمان با سنتور آشنا شد و فرآگیری این ساز را نزد جلال اخیاری شروع کرد. او در سال ۱۳۴۶ به تهران رفت و با احمد عیادی آشنا شد و همچنین در کلاس اسماعیل مهرتاش شرکت کرد. در همین سال برای آموختن خوشنویسی در انجمن خوشنویسان نزد ابراهیم یوذری رفت. شجریان از سال ۱۳۴۷، خوشنویسی را نزد حسن میرخانی ادامه داد. او در سال ۱۳۴۹، درجه ممتاز را در خوشنویسی به دست آورد. در این گزارش و به مناسبت فرا رسیدن سالروز میلاد این هنرمند فقید مروری خواهیم داشت بر فعالیت‌های هنری او.

قدردانی و جوایز

نام‌گذاری یک خیابان به نام شجریان

در فروردین ۹۸ اعضای شورای شهر تهران با پیشنهاد نام‌گذاری یک خیابان به نام «محمدرضا شجریان» موافقت کردند. در این جلسه، تغییر نام باوآر فلاک جنوبی و شمالی در منطقه ۲ تهران به نام «محمدرضا شجریان» به تصویب رسید.

جایزه بنیاد آقاخان

در فروردین ۹۸ جشنواره موسیقی بنیاد آقاخان جایزه ویژه «خاندان‌دار موسیقی» را به محمدرضا شجریان تقدیم کرد. هیات داوران این جشنواره در بیانیه‌ای اعلام کرد: علت تقدیم این جایزه به محمدرضا شجریان نقش آفرینی مستمر او در غنی کردن میراث موسیقایی بشر، استادی بی‌همتای او در موسیقی و تأثیرگذاری اجتماعی او به عنوان یک موسیقیدان و معلم در ایران و خارج از مرزهای این کشور بوده است. این جایزه روز یکشنبه ۱۱ فروردین ۹۸ در جشنواره سالانه موسیقی بنیاد آقاخان در شهر لیسبون پرتغال به شجریان اهدا شد. دخترش به نیلت از پدر این جایزه را دریافت کرد.

نشان عالی هنر برای صلح

در شهریور ۹۶ در پنجمین جشنواره بین‌المللی «هنر برای صلح» نشان عالی هنر برای صلح سال ۹۶ به محمدرضا شجریان و سه هنرمند دیگر اهدا شد.

نشان شوالیه

نشان شوالیه ملی لیاقت در آیینی رسمی، شامگاه دوم تیر ۱۳۹۳ (۲۳ ژوئن ۲۰۱۴) در سفارت فرانسه در تهران به شجریان اهدا شد. در این آیین، شجریان نشان عالی وزارت فرهنگ و هنر دولت فرانسه را از برونو فوشه، سفیر فرانسه در تهران دریافت کرد و نعلش در رتبه کسلی که این نشان را از دولت فرانسه دریافت کرده، ثبت شد. محمدرضا شجریان و سه‌رام ناظری تنها خوانندگان ایرانی هستند که تاکنون این جایزه را دریافت کرده‌اند.

جوایز یونسکو و گرمی

در سال ۷۸ موفق به دریافت جایزه یونسکو و دیپلم افتخار از طرف سازمان یونسکو در پاریس شد. این جایزه هر پنج سال به هنرمندی که برای شناساندن فرهنگ و هنر کشورش می‌کوشد اهدا می‌شود. پیش از وی، این جایزه را نصرت فاطح‌علی‌خان خواننده قوالی از پاکستان دریافت کرده بود. محمدرضا شجریان در سال ۲۰۰۶ نشان موتزارت را از سازمان یونسکو دریافت کرد. محمدرضا شجریان دو سال به‌خاطر آلبوم‌های «فریاد» و «بی تویه سر نمی‌شود»، نامزد جایزه گرمی شد.

در سال ۱۳۵۰ با فرامرز پایور آشنا شد و یادگیری سنتور و ردیف‌های آوازی را نزد او دنبال کرد. در سال ۱۳۵۱ در برنامه «گل‌ها» بانورعلی‌خان برومند آشنا شد و شیوه آوازی سیدحسین طاهرزاده را نزد او آموخت. از سال ۱۳۵۲ نزد عبدالله دولمی ردیف آوازی ایشان و شیوه‌های تصنیف‌خوانی را فراگرفت. در همین سال، به همراه گروهی از هنرمندان همچون محمدرضا لطفی، ناصر فرهنگ‌فر، حسین علیزاده، جلال ذوالفنون و داوود گنج‌های، به عضویت مرکز حفظ و اشاعه موسیقی به سرپرستی داریوش صفوت درآمد. در آن زمان تصنیف «ناروگ» را که مربوط به آهنگی از محمدرضا لطفی بر روی شعری از نیمایوشیح بود اجرا کرد. محمدرضا شجریان در سال ۱۳۵۶ در مسابقه تلاوت قرآن کشوری، رتبه نخست را به دست آورد.

او در سال ۱۳۵۸ دعای رتبا (برخی آیات قرآن که شجریان آن‌ها را با صوت خوانده) و مناجات مثنوی افشاری را به صورت بناهه و بدون تمرین خواند، ابتدا به قصد این که به هنر جوان آموزش دهد و بهترین را در ماه رمضان برای افطار پخش کند اما رادیو همان اجرای خودش را پخش کرد و این دعا به مدت سی سال از اصلی‌ترین برنامه‌های رادیو در ماه رمضان بود.

در فاصله سال‌های دهه ۱۳۶۰، شجریان همکاری گسترده‌ای را با پرویز مشکاتیان آغاز کرد که حاصل آن آلبوم‌هایی چون «بنیاد»، «آستان جانان»، «سز عشق»، «لهجور»، «نوا»، «مستان»، «گنبد مینا»، «دود عود»، «جان عشاق» و «قلصک» بود.

در سال ۱۳۷۱ با همکاری گروه آوا آلبوم آسمان عشق را منتشر کرد. مدتی بعد آلبوم مربوط به کنسرت پاریس سال ۱۳۷۲ محمدرضا شجریان به همراه محمدرضا لطفی و مجید خلیج در قالب آلبوم «چشمه نوش» به بازار عرضه شد. شجریان مدتی بعد آلبوم‌های «بهاریه»، «جان عشاق» و «گنبد مینا» که حاصل همکاری خودش با پرویز مشکاتیان در سال‌های دهه ۱۳۶۰ است را منتشر کرد. آلبوم «قلصک» که آخرین همکاری شجریان با مشکاتیان است نیز در همین دوران اجرا شد.

محمدرضا شجریان در سال ۷۸ جایزه پیکاسو را از طرف سازمان یونسکو دریافت کرد.

شجریان با همکاری حسین یوسفز مانی آلبوم «بوی باران» را در سال ۷۸ منتشر کرد و از سال ۷۹، همکاری خود را با حسین علیزاده، کیهان کلهر و پسرش همایون آغاز کرد و این همکاری تا اوایل دهه ۸۰ ادامه داشت. اولین آلبوم حاصل این همکاری «زمستان است» بود که در سال ۷۹ به صورت زنده در کالیفرنیا، اجرا و ضبط شد و سپس به بازار آمد. آلبوم «زمستان است» بر اساس شعر زمستان اثر مهدی اخوان ثالث اجرا شده است.

محمدرضا شجریان در سال ۸۷ یک گروه موسیقی بنیان‌گذاری کرد و آن را به افتخار جلیل شهنار (نوازنده نامی تار)، گروه «شهنار» نامید.

محمدرضا شجریان آلبوم صوتی «مرغ خوش‌خون» و دو آلبوم تصویری کنسرت محمدرضا شجریان و گروه شهنار در دوبی و کنسرت محمدرضا شجریان و گروه شهنار در تهران که مربوط به همکاری او با گروه شهنار بود را در اوایل دهه ۹۰ منتشر کرد. پس از آن، به صورت موقت با برادران پورناظری (تهمورس پورناظری و سهراب پورناظری) همکاری کرد که حاصل آن آلبوم «رنگ‌های تعالی» است. البته این اثر به صورت رسمی منتشر نشده، بلکه بر روی اینترنت پخش شده است.

محمدرضا شجریان، بعد از آن، همکاری با برادران پورناظری را قطع کرد و در سال ۹۳ یک بار دیگر به همراه گروه شهنار و با حضور سعید فرج‌پوری یک تور کنسرت جهانی با عنوان «سرگشتگان عشق» را برگزار کرد.

محمدرضا شجریان در پیام ویدئویی برای تبریک نوروز ۹۵ با چهره‌های دگرگونه و موه‌های بسیار کوتاه حاضر شد. برخی سایت‌ها از لبتای او به سرطانی کلیه خبر دادند.

سایر فعالیت‌ها

خوشنویسی

محمدرضا شجریان علاوه بر آواز خوانی، علاقه زیادی به خوشنویسی ایرانی دارد. او از سال ۱۳۴۴ به فراگیری خط نستعلیق نزد ابراهیم یوذری و حسین میرخلئی پرداخت. او در حال حاضر دارای درجه ممتاز در خط نستعلیق است. محمدرضا شجریان در سال ۸۹ آثار خطاطی خود را در نمایشگاهی در تالار وحدت به همراه منتخبی از خوشنویسان معاصر به نمایش گذاشت.

تلاوت قرآن

محمدرضا شجریان اولین بار نزد پدرش (مهدی شجریان) که خود از قاریان مشهد بود، قرائت قرآن را فرا گرفت. او برای اولین بار در دوازده‌سالگی به تلاوت قرآن در رادیو مشهد پرداخت.

سازهای ابداعی

محمدرضا شجریان مبدع چند ساز جدید در موسیقی ایرانی است. او در اردیبهشت ۹۰ در نمایشگاه در تهران این سازها را رسماً به نمایش عمومی درآورد. برخی این سازها عبارتند از: صراحی، شهر آشوب، ساغر، کرشمه، سبزو...

پروژه باغ هنریم

بعد از ازله‌بیم در دی‌ماه ۸۲ محمدرضا شجریان برای حمایت و همدردی با مردم زلزله‌زده‌بیم در تهران چند نوبت به اجرای کنسرت هم‌نوا با بزم پرداخت، او عواید کنسرت‌ها و فروش لوح‌های فشرده آن را به کمکی برای ایجاد باغ هنریم که پایه‌گذار آن بود اختصاص داد، روند تکمیل پروژه باغ به کندی پیش رفت و با سنگ‌اندازی برخی مسئولان شجریان از ادامه این کار دلسرد و از این کار کنار کشید.

